

Fidel neden gizlice Reagan ile pazarlık yapıyor?

Aşağıda okuyucularımızla, Latin Amerikalı Troçkist işçi önderi Nahuel Moreno'nun, Fidel Castro'nun Küba devriminin ideallerine ihanet ederek ABD emperyalizmiyle gizlice pazarlık masasına oturmuş olmasına ilişkin kaleme almış olduğu bir makaleyi paylaşıyoruz.

Business Week dergisi, 22 Haziran 1982 sayısında şunları söyledi: "Haziran başında Amerika Kıta Meclisi tarafından düzenlenen mitingde Reagan yönetiminin sert konuşmalarına rağmen, göçmen çevreler Castro'yla yeni bir anlaşma yapılmasından şüpheleniyor." Aynı makalede Amerika Kıta İşleri Sekreteri Thomas O. Enders; Amerika'da Sosyalist Enternasyonal'le aracılığı sürdürdüğünden ötürü Kanada Yeni Demokrasi Partisi lideri Edward Broadbent'i desteklediğini belirtti. Uzun süredir Castro devrimini savunan Pierre Elliot Trudeau'nun, bölge için çok yönlü bir ekonomik program hedeflerinin olduğundan şüpheleniliyor. Bu programla; Kanada, Meksika ve Venezuela'nın ABD'yle anlaşması ve Küba'nın nihayetinde komünist bloktan kopması hedefleniyor.

New York Times, 1981 yılında ve bu yıl 18 Nisan'da yayınladığı yazıda, Carter hükümeti resmi temsilcisinin "Havana'da bir dizi gizli görüşme" gerçekleştirdiğini belirtti. Bu gizli görüşmelerde Fidel Castro, ABD'li yetkililere "ilk 20 yılında yalnızca devrimci olduğunu, ancak şimdi açlık-yoksulluk ve ekonomik gelişme hakkında çözümlerle ilgilendiğini" belirtti. Bu görüşme ve diğerlerinde Castro açıkça şunları belirtmişti: "Kendisi hiçbir politik tarafta bulunmamıştı ve bu nedenle Washington bilfiil karşı çıksaydı Castro bulunduğu bu pozisyonu elde edemezdi." (!)

27 Ocak'ta, Başkan Reagan bir söyleşide, Küba Başkan Yardımcısı Carlos Rafael Rodriguez'le ABD Dışişleri Bakanı Haig'in Meksika'da gizlice buluştuklarını söyledi. Daha sonra bu buluşma, Küba Başkan Yardımcısı tarafından onaylandı.

Rodriguez buluşmanın 23 Kasım 1981'de gerçekleştiğini ve bu görüşmenin gizli kalması konusunda Dışişleri Bakanı'yla mutabık kaldıklarını belirtti. New York Times gazetesi ayrıca, Başkan Nixon'ın Çin'le kurduğu bağların bir benzerini Reagan'ın Küba'yla kurabileceğini yazdı. İlginçtir; "bu bağları" gizli tutmaya çabalayan taraf hep Küba hükümeti oldu, Lenin'in açık-şeffaf diplomasi ilkesine aykırı bir şekilde.

Küba ve ABD hükümeti arasındaki müzakereler oldukça "hayırlı" bir şekilde geliyordu: "Küba ve ABD yetkililerinin Ocak ve Mart'ta yaptığı görüşmeler gibileri son derece gizli şekilde yürütülürken, bazıları da yarı-gizli yürütülüyordu. Bu görüşmelerde Küba hükümetinin uzlaşmaya hazır olduğu Küba yetkilileri tarafından söyleniyordu." (The New York Times).

Bazı sızan haberlere göre, Reagan'ın özel elçisi General Walters'ın Fidel Castro'yla gayet iyi izlenimlerle döndüğü uzun bir röportajı var.

Bu eşi benzeri görülmemiş buluşmalar Profesör William M. Leo Grande'yi Küba ilişkileri konusunda uzmanlaşmaya itti: "ABD'yle ciddi bir diyalog başlatma hedefinden sonra Küba çok ve hızlı gelişti."

Görünenin tersine, yani Reagan ve Castro'nun laf dalaşının aksine kanıt olacak; yapılan ciddi, yoğun, gizli görüşmeleri belgeleyen bir sürü alıntı verdik.

Castro neden görüşüyor?

Castro hükümetinin neden aşırı-gerici ve emperyalist Reagan'la görüştüğünü anlamak önemli.

Doğu Avrupa ve Asya'nın bütün bürokratik ve totaliter işçi devletleri gibi Castroculuk da büyük bir ekonomik krizden geçiyor. Bu krizi atlatabilmek adına,

Castro Amerikan emperyalizminden bir anlaşma koparmaya çalışıyor.

Küba ekonomisinin asıl sorunu Küba toplumu ve ekonomisinin bürokratik liderliği. Bunu da üretim araçlarının gelişim yoksunluğu takip ediyor. Bu bürokratik liderlik; ekonomik planları tartışacak, uygulayacak ve denetleyecek işçi demokrasisinin yokluğunda ve ona karşı ortaya çıktı. Her şey Fidel ve ekibi tarafından hallediliyordu. Bu baskıcı yönetim, diğer tüm totaliter-bürokratik devletlerde var olan aynı sebepten, ekonomik bir felakete yol açtı. Şimdi Castrocu önderliğin geçmişine bir bakalım.

Erken yıllar

Castrocu hükümet 1959'un ortasında ilk tarım reformunu yaptı. Şubat 1960'da ilk defa SSCB'ye şeker sattı, %20'si döviz, kalanı petrolle ödenecekti. Haziran'da petrol gelince Yanki rafinerileri petrolü işlemeyi reddetti. Talep fazlası vardı ve ABD şeker ticaret kotasını 700.000 tona düşürdü.

Emperyalizmin bu zorbalığına Fidel, Haziran sonunda petrol rafinelerini kamulaştırarak cevap verdi. Fidel, Yanki şirketleri kamulaştırmaya devam etti ve ABD tekrar şeker kotasını düşürdü. Fidel de bütün ABD şeker fabrikalarını, bankaları ve elektrik şirketlerini kamulaştırdı. ABD Ekim'de cevap verdi, Küba'ya ambargo koydu ve abluka altına aldı.

İşte bu Küba işçi ekonomisiydi. Çünkü tüm bu devrimci atılımlar Küba'yı, Amerika'nın ve Batı'nın ilk işçi devletine dönüştürecek adımlardı. Burjuvazi ve emperyalizmin kamulaştırılması, Kübalı işçilerin ve Castro hükümetinin; sağlık ve cehalet sorunlarını yenmesine yarayacaktı. Bu bağlamda Küba, Latin Amerika'da birinci sırada.

1961'de ekonomiden sorumlu Fidel Castro ve Che Guevara, 5 yıllık endüstriyel gelişim planı başlatacaklardı. Bu plan; Küba kendi kendine yeter hale gelene dek,

tarımı çeşitlendirecek ve üretimi endüstriyelleştirerek artıracaktı. Bu anlamda, Küba hala daha, tek ülkede sosyalizmi savunan Stalinizm'i takip ediyor; ithal mallar uğruna, tek tip tarım ürününü ihraç ediyor. 1963'de ambargo ve şeker fiyatlarının düşüşüyle, ekonomi kritik bir duruma geldi. Çünkü ekonomik plan, daha öncesinden hiç tartışılmadan, işçi sınıfının onayına sunulmadan kesintiye uğramıştı.

Tek türlü tarımın geri dönüşü

Önceki politika başarısız olduğundan, 63'ten 72'ye kadar yeni kalkınma stratejisi getirildi: Batista dönemindeki gibi şeker ithal etmek. Bu yepyeni ekonomi politikası da yine sınıf hareketine danışılmadan ve tartışılmadan, bürokratik olarak benimsenmişti. SSCB'nin belirli fiyattan önemli miktarda şeker almak istemesi de bunun üstüne denk geldi. Fidel Moskova'ya gitti ve tarım reformuna devam etti.

1964-70 arası şeker üretimi iyileşti ve genişledi. 1968-1970 arası serbest piyasa neredeyse ortadan kalktı ve tarıma bağlı özel sektör küçüldü. Castro liderliği bu kampanyaya "devrimci saldırı" adını verdi. Bu saldırının öbür anlamı da Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya işgalini koşulsuz desteklemektir. Dünya piyasası, Castro'ya sadece şeker üretme izni vermişti ve SSCB'yle kurduğu yakın ekonomik bağlar, Castro'yu kayıtsız ve şartsız olarak dünya piyasa kurallarını esnetmemek zorunda bırakıyordu.

Küresel ticaretin gerekliliğini de hesaba alarak; piyasaya 'tamamen' uymak emperyalist hegemonyaya tamamen boyun eğmek anlamına geliyordu. Castro'nun tam olarak yaptığı da buydu. "1970'te 10 milyon ton hasat" sloganı da bu şekilde ortaya çıkmıştı. Devlet ve Komünist Parti bürokratlarından başlayarak bütün şehir nüfusunun çalışmasını gerektiriyordu. Bu plan sefil bir şekilde başarısızlığa uğradı, hedef miktarın yanına bile yaklaşılmadı. Planın iflası, ekonominin bozulmasına yol açtı.

“Modern Zamanlar” haklı bir şekilde eleştirdi: “Kübalı liderler, şeker üretimine dayalı hızlı kalkınma politikasını ‘ülkenin karakteristik özelliklerinden dolayı’ diyerek meşrulaştırdılar. Küba iyi şekeri bütün ülkelerden daha ucuza üretebilirdi ve bu sebeple şeker üretimi hızla büyüdü. Ama Küba, ekonomik ve sosyal sebepler yüzünden yüksek seviyelerdeki üretimi sürdürebilecek ve artırabilecek bir ülke değildi. Ancak başka alanlarda, örneğin avantaja sahip olduğu balıkçılık ve endüstriyel yumurtacılık sektörlerinde, üretimde devamlı ve istikrarlı bir büyüme sağlanabilirdi. Bunu tercih etmediler.”

Comecon’a giriş

Küba 1972’de Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi’ne girdi. Castro liderliğinin uluslararası politikada yaptığı en önemli hamle buydu. Böylelikle kendini Stalinist bürokrasi tarafından kontrol edilen ekonomik pazara sıkıca bağlamış oldu. Bu Moskova bürokrasinin dayattığı işbölümü gereğince tek türlü tarımın kabul edilmesi anlamına geliyordu. Spesifik olarak dünya piyasasının gereklerince monokültüre olan eğilimi pekiştiriyordu. Bütün bunlar SSCB’nin Castrocu ekonomiye, özellikle temel gelir anlamında muazzam yardımlar ettiği gerçeğiyle çelişmiyor. Alıntılar yapmakta olduğumuz dergi şunu söylüyor: “...anlaşma Comecon’un mevcut kurallarına eşi benzeri görülmemiş bir istisna getiriyor ve Küba şekerinin kilogram başına 85 sentten alınacağını öngörüyor. Bu fiyat güncel şeker fiyatının birkaç kat fazlası. Dahası, Küba ithalatlarının Batı’da düşüş yaşamaması için, şeker fiyatlarının %25’i döviz şeklinde ödenecek. 1975’den beri SSCB’yle ticaretteki üretim fazlası, yüksek fiyatların sebebi olarak gözükmüyor.”

Aynı dergi devamını ifade ediyor: “1973’ten sonra Sovyet petrol sevkiyatının, önemli bir artışı görülüyor. SSCB’den yapılan ithalat, 71 ve 78 seneleri arasında, senede %25 olmak üzere artıyor. Çelişkili bir biçimde, Sovyetler Birliği’ne olan bağımlılık, zaman içinde kendini gösterecek. Gerçekten de, -Küba’nın Comecon’a girişiyle de- dünya pazarında fiyatı tırmanmakta olan şeker, döviz kazanımlarını ciddi bir şekilde artıracak. Bu sebeple, kapitalist dünyayla olan ticaret, SSCB’yle olan ticaret hacminden bile hızla artmakta. En azından 1975’e kadar.”

Ancak bu Küba ekonomisinin SSCB'yle çok da bağımlı olmadığı anlamına da gelmiyor. Bu durumda herhangi bir eleştiri yapmıyoruz çünkü ABD ablukası Küba ekonomisini bu bağımlılığa zorladı. İşte bu sebeple, Küba Comecon'a girdikten sonra, SSCB'yle olan %40 civarındaki ticaret hacmi 1977-78 yıllarında %63'e kadar yükseldi. Gerçek değerler üzerinden hesaplandığında ise bu pay daha da büyüyüp %85'lere kadar çıkıyor.

Ancak ABD emperyalizminin aşağılık ablukası ve SSCB'yle olan imtiyazlı ilişki, monokültürü hızla artırıyor. "Ekonomideki esas çaba, üç ya da dört ürün üretiminin ihracat için yaygınlaştırılması. Bunlar; işlenmemiş şeker, nikel cevheri, tropik meyveler, tahıl, pamuk ve çelik. Küba tahılının %75'ini ithal etmek zorunda. Çelik ihtiyacının %68'ini de ve kullandığı pamuğun %100'ünü."

Kremlin'in Comecon ülkelerinden talep ettiği tek türlü tarım politikasıyla ilgili olarak aynı dergi şunu söylüyor: "Ne Comecon ülkelerinin ne de Küba'nın elde ettiği sonuçlar, 'uluslararası işbölümünün karşılaştırmalı avantajları' teorisinin bu yavan yorumunu kabul etmemizi sağlar. Özellikle bu yanlış yorumlamanın 150 yıl önce, İngiltere ve ABD'nin endüstriyel ve ticari hegemonyasının temelini oluşturduğu hatırlanırsa."

Küba ekonomisinin 1970'lerde şaşırtıcı şekilde iyileşmesinin sebebi ne ekonomik yönelimler, ne Comecon'a giriş, ne de monokültürün yaygınlaştırılması. Esas sebep uluslararası şeker fiyatlarının müthiş artışı. On yılımızın ortasında şeker fiyatları düşüşe geçti, bu noktadan sonra Küba ekonomisi bir akut krize giriş yapacak.

İlk 5 yıllık plan

1976-1980 arasındaki dilim için temel ekonomik planlar Küba Komünist Partisi'nin ilk kongresinde Castro hükümeti tarafından geliştirilmişti. Planın amacı, endüstriyelleşme için gerekli araçları bir araya getirmektir. Bunu gerçekleştirebilmek için Comecon ülkelerinin genel öngörülerine uygun bir

uluslararası ekonomik durumun varlığı gerekiyordu. Yani %6 civarında bir büyüme oranı hedefleniyordu; daha önceki ekonomi projelerinden daha düşük bir oran.

İlk 5 yıllık plan Castrocu yönelimlerin eşliğinde ilerledi. Bu değişim 1965'den beri Doğu Avrupa ülkelerince (genel olarak SSCB ülkeleri) uygulanan ekonomik reformlardan esinlendi. 1975'e kadarki Küba ekonomisi klasik Stalinist yöntemle idare ediliyordu, yani süper merkezci. İşe devamsızlık ve düşük üretim -şeker fiyatlarındaki yükseklığe rağmen-, 1970'deki 10 milyon ton hasadın iflasında ve daha sonraki hasatlarda kendini belli etti. Böylece Castro liderliği ekonomide, post-Stalinist bürokrasinin esaslarını benimsedi. En bilineni Liberman olan Sovyet ekonomistleri tarafından teoriye dökülen bu yeni esaslar; yeni ekonomik hesaplamaların sunulması ve yeni ticaret kanunlarının tanıtılmasıyla, işletmelere özerklik vererek ekonomik merkezçiliği zayıflatma eğilimi gösteriyordu. Başka bir deyişle, ekonomiyi tek bir ulusal planlama ve bakanlıklar vasıtasıyla son derece merkezileştirilmiş olarak yönlendirmek yerine; işletmelerin mali, ticari ve üretimsel özerkliği teşvik edildi.

Aynı zamanda, işçilerin işyerinin planlarına daha fazla katıldığını öngören bir girişim vardı.

1975'te dünya piyasasında şeker fiyatları yoğun bir şekilde düştü. Bu düşüş, 5 yıllık plan başarısızlığındaki belirli negatif etkenlerden biriydi. Şeker fiyatlarında yaşanacak bu nihai düşüş, Küba hükümeti tarafından hesaba alınmıştı, ama Merkez Planlama Ofisi Başkan Yardımcısı Gilberto Diaz'a göre fiyatlardaki düşüş, bütün tahminleri aşmıştı.

Fiyatlardaki bu düşüş yüzünden, Küba ekonomik facia riskiyle karşı karşıyaydı. Döviz rezervi 1500 milyon dolardan 500 milyon dolara sıkı bir düşüş yaşadı. SSCB'nin devasa yardımıyla felaket önlendi. Küba ihracatının %75'i miktarına denk gelen yıllık 2.4 milyar dolarlık istisnai Sovyet yardımı 1976-78 arasında gelecekti. Bu yardım 1976-1980 Sovyet-Küba ticaret anlaşmasına uygun olarak yapıldı.

SSCB'ye bağımlılık ve emperyalizme borçluluk

Modern Zamanlar dergisi Aralık 1980 sayısında şunu söyledi: "SSCB'yle ilişkili Küba borcu, adanın bağımlılığına başka bir bakış açısı: Eğer ticaretteki zincirleme açıklar ve özellikle 1972'den sonra Küba'ya verilen diğer krediler de eklenirse, Küba'nın borcu 7-8 milyar dolara ulaşıyor. Yani kişi başı 800 dolar."

Castro rejiminin emperyalizmden koparabildiği krediler, SSCB'den alınan borçlara da eklenmeli. Haziran 1981'de Business Week dergisi, Küba'nın Batı ticaret bankalarına 1.9 milyar borcu olduğunu açıkladı. Birçok kredinin vadesi 1 yıl içinde, bir kısmının ise 3 ay içinde geliyor. Ve ayrıca Batılı ihracat merkezlerini finanse eden kuruluşlara da 1 milyar dolar borçlanılmış.

Sıfır büyüme

Bu sürekli ekonomik kriz durumunun açıklamasının şeker fiyatlarındaki geçici düşüşle veya dış borçla pek alakası yok. Esas problem, üretimdeki sistematik azalma. Sao Paulo gazetesi yazmış: "Küba hükümetinin en belirgin uzun erimli yenilgisi, ekonomik büyümeyi sağlayamamasıydı. Küba, komünist blokta yüksek büyüme oranları yakalayamayan az sayıda devletten biriydi. 1970'lerin ilk yarısı istisna olmak kaydıyla, Küba ekonomik büyümesi çok azdı." Son zamanların Küba resmi istatistikleri de bu ifadeyi doğruluyor: "Resmi verilere göre, toplam milli üretim 1977'de, 1979 ve 1980'de %4, 1976'da %1 ve 1981'de %3,9 artış gösterdi". Enflasyon oranınca fiyatlar düşürülseydi, ki Küba istatistikçileri bunu yapmıyor, "son 4-5 yıldaki gerçek büyüme oranları sert bir şekilde düşecekti." 1976, 77, 79, 80 ve 81'de gerçek büyüme sıfıra yakın. Sadece 1978'de önemsiz bir büyüme mevcut. Onda da fiyatların enflasyona göre ayarlandığından hareketle %11 gibi gerçeğe aykırı bir sayı gösterilmiş.

Castro, liderliğin ekonomik iflasının nihai sebebinin politika, yani bizim dediğimiz gibi bürokratik liderlik olduğunu kabullenmek istemiyor. Dolayısıyla her müzakere girişimi, Castrocu bürokrasi tarafından bastırılıyor, saptırılıyor veya eziliyor. Daha

önce değindiğimiz üzere, fabrikadaki işçilere danışılması fikri de bunu açıkça gösteren ürkek bir girişim. %58'ine danışıldı ancak önerilerinin sadece %8'i kabul edildi. Çünkü öneriler kanunun gereklerine uygun değildi. Aynı kanun yapılırken de işçilere danışılmıştı(!). Küba hükümeti, -girişim seviyesinde kalan- bu en ürkek "işçilere danışma" konseptinin, kendi çıkarlarına ters olduğunu söyleyemiyor. Tam tersine, ekonomiyi yöneten totaliter ve bürokratik anlayış, en çok şirketler olmak üzere birçok alana yansımış durumda.

Yardım ve krediler sınırlandı

New York Times dergisi raporladı: "Küba ekonomisine yıllık 3 milyar dolar yardım yapan Moskova; SSCB, Polonya ve Afganistan'daki payı düşünöldüğünde, bu seviyedeki desteği sürdürmeye devam edemeyecek. -3 milyar dolar, Küba GSMH'nin ¼'ü-"

Modern Zamanlar dergisi ise yazmaya devam ediyor: "Birçok gösterge Sovyet cömertliğinin sona yaklaştığını gösteriyor. SSCB'den gelen ithalat 1979'da (ortak ruble cinsinden) sadece %8.5 oranında arttı ve esasında hacmi azaldı. Bu reel değerde bir azalma olarak yorumlanabilir. Ticaret hükümleri Küba aleyhine, 1979'da sert bir şekilde bozuldu. Sovyet istatistiklerine göre 1978'de ton başına 558 ruble verilen şeker, 550 rubleye alınmalıydı. (SSCB şeker ihtiyacının %95.4'ünü Küba'dan karşılıyor.) Küba'ya satılan ton başı petrolün fiyatı da %15 artırılmalıydı. Dövizle ödenen, SSCB'yle olan ticaret fazlası neredeyse yok oldu, 1978'de 432 milyon dolar olan 1979'da 36 milyon dolara düştü. Sanki SSCB'nin Küba'nın kapitalist ölkelerle olan ticaretine yaptığı sübvansiyon kesilmişti. Batı'dan gelen ithalatlar 77'de 1.6 milyar dolar, 78'de 1.9 milyar dolar hattında. Aksi halde 79'daki ithalat hacmi 1 milyar doları geçmemeliydi."

Buna benzer bir şey emperyalizmde de oluyordu. Business Week'e göre, "Önemli bir kısmı Fransız ve Kanada bankalarından olan borç son yıllarda o kadar artmaya başladı ki, büyük çabalara rağmen kısmen yeniden finanse etmek bile başarısızlığa uğradı. 1979'da İsviçre finans dergileri Küba'ya verilen kredileri eleştirdikten sonra, Fransız-Alman bankaları Küba'ya verilen yıllık kredi paketini

onaylamadı.”

Castro'nun başarısızlık anlayışı

Modern Zamanlar dergisi, Castro'nun Aralık 1977'de, heyecanını ve inancını kaybeden insanlardan yeni fedakarlıklar istemek zorunda kaldığını söylediğini hatırlattı. Castro'nun konuşmasını alıntıladi: “Şeker fiyatları yükselse bile, tüketim cazibesinden etkilenmeye izin vermemeliyiz. Çünkü 7-8 yıllık bir dönem boyunca birincil kaygımız ekonomimizin gelişmesi ve sürdürülebilirliği için çalışmaya kendimizi hazırlamalıyız. En zor işi her zaman belirli bir nesil sırtlanır. SSCB'yi, Bolşevikler'in ilk yıllarını düşünün. Üretilen çimento yetersiz, çelik üretimiye rezalet durumdaydı. Şimdiyse milyonlar konut yapıyor...” Aynı dergi 20 Ocak 1980'de, Fidel'in kardeşi, rejimin ikinci ismi Raul Castro'nun daha kasvetli bir tablo çizdiğini hatırlatıyor: “Küba, bir ekonomik felaket ve iflasın kıyısında ve bunun sonucu yüzbinlerce işsiz ve kıtlık.”

1981 yılının ortalarında Business Week dergisi; Castro kardeşlerin, yakın dönemde ekonominin gelişme göstermeyeceği konusunda uyarılarını hatırlattı. Şu anki durumda şeker üretimi, Castro iktidara gelmeden önceki 7 milyonluk rakamların açıkça altında, 5.5 milyon tona düştü.

Piyasa ve “süper sömürü”

Krizle birlikte, Castro yeni reformları dayattı. Bunlar iki çeşit önlemde birleşti. İlki, kapitalizmde sömürünün yoğunlaştırılması anlamına gelen çalışma saatlerinin çokça artırılması, yani Stakhanovizm. İkincisi ise gözden geçirilmiş ve genişletilmiş yeni ekonomi politikası, çünkü kapitalist pazarlar tükenmekteydi.

30 Ağustos 1981 ABD Dünya Ajansı ve Habercilik'e göre aşağıdaki önlemler alınmıştı.

Çalışma saatlerinin artırılması ve işçilere dönük baskının yoğunlaştırılmasıyla ilgili olarak, “fabrika müdürleri emsal iş yapan işçileri gözlemleyecek, devlet çiftlikleri tarafından verilen ücretler işçinin tarlada kaldığı zamana göre değil, küresel üretime bağlı olarak verilecek ve bireysel iş performansı değerlendirilecek. Ortalamanın altında performans sergileyenler kovulacak veya kadrosu indirilecek; aynı zamanda hizmet sektöründe çalışan işçiler, özel sektörde kendilerine ikinci bir iş bulabilecekler.”

Serbest piyasanın gelişimiyle ilgili olarak; “çiftçiler, devlet tarafından belirlenen kotaları aşacak fazla üretimini, yeni açılan 200 pazarda satabilecekler. Satış fiyatları, tüketicinin isteğine göre olacak; yazlık sanayinde çalışanlar satmak üzere evde kıyafet üretebilirler ve daha yüksek kalite ürün arayan tüketiciler için görece daha pahalıya satış yapabilirler.”

Aynı dergiye göre, bir Komünist Parti aday üyesi 1980 reformlarıyla ilgili şunu söylüyor: “20 yıl boyunca kapitalist olan her şeyi reddederek hata yaptık. Şimdi işçilerin hiçbir mükafat almadan hevesle çalışamayacaklarını anlamış olduk.”

Piyasada büyük gelişim

Reformlar, çoktan kapitalist pazarın hayli etkileyici bir gelişimine sebep oldu. Aynı dergi anlatıyor: “Tüketici sektöründe, girişimcilik açıkça işliyor. Gıda marketleri ve diğer ticaret kuruluşları, Kübalıların kendi kendilerine çalıştığı pazarlar kuruyor. Bu pazarlar, devletin sunduğundan çok daha geniş yelpazede alışveriş imkanı sunuyor. (...) Birçok Kübalı reformların durumundan şüpheli ancak yüksek bir devlet yetkilisi, durgun bir ekonomiyi canlandırmak adına birkaç özel sektörü yeniden açmanın saçma olduğunu reddetmekte. Küba sosyalizmini yaymak adına, serbest piyasanın canlanmasının olumlu olduğu konusunda ısrarcı. Ayrıca Sovyetler Birliği ve Macaristan’da da benzerleri oluyormuş.”

“Pazarlar şimdiden Küba hayatına şaşırtıcı bir damga vurdu. Üretim fazlası et ve sebze satan köylüler ve yerliler pazarları dolup taşıyor. Aynı zamanda teşvikler

üretime cesaret kattığından, özel piyasa fiyatları düşme eğilimi gösteriyor.”

“Havana civarında bir pazarda, şimdilerde bir tavuk 16 pezoya satılıyor. Pazar ilk açıldığında 25 pezoydu. (...) Kadınların görünüşlerindeki nitelik arttı. Son zamanlara kadar standart akşam kıyafeti olan -herkesin giydiği- ucuz bluz ve elbiseler yerine; restoranlarda şık elbiseli kadınlara rastlanılabiliyor.”

“Kübalılar para sahibi olmaya bayıldı. Daha da önemlisi Kanada, Japonya ve Batı Avrupa’dan kaliteli ürünler satın olma fırsatı artık var. İthalatlar, şekerin dünya piyasasındaki yüksek fiyatından kaynaklanan, beklenmeyen 400 milyon dolar fazlalıkla ödeniyordu.

“Satın alacak şeyler oldukça, para değer kazandı, diyor Küba yetkilisi. ‘Para kazanmak için tek yol çalışmak, geçmişin işçi tembelliği görünüşte ortadan kalktı.’”

Politikada değişiklikler

Ekonomik değişikliğin bir öbür boyutu da 1979-1980’da Küba hükümetindeki ve görece Komünist Parti’deki politik değişiklikler oldu. Sao Paulo Gazetesi yazdı: “...bu düzenlemelerinin yapılmasındaki amaç ekonomik sorunları çözebilecek bir önderliğe ulaşmaktı. Ancak bu düzenlemelerin farklı yönleri de var. İlki, güç tekrardan küçük bir grubun ellerindeydi.” Sahiden, “Aralık 1979’da üç bakan değiştirildi. Bir ay sonrasında, 11 bakan ayrılmıştı, 9 bakan da sonrasında ayrıldı çünkü bakanlıkları diğerlerinin görev alanına dahil edilmişti. 23 bakanın 9’u aynı zamanda Komünist Parti Merkez Komitesi’nde idi ve Aralık 1980’de yapılan ikinci kongrede 6’sı görevden uzaklaştırıldı...”

“Uzaklaştırılan bakanların yerine yenilerini atamak yerine, hükümet liderliği bu sorumlulukları kendi bünyesine aldı. Bakanlar Kurulu’nun yürütme kurulundaki 13 başkan yardımcısından hiçbiri görevden uzaklaştırılmadı ve dahası bunlardan

10'u başkan yardımcılığı dışında bakanlıkta da görev aldı. 1975'te partinin ilk kongresinde seçilen merkez komite üyelerinin %78,7'si, 1980'deki ikinci kongrede de yeniden seçildi. Merkez Komite üye sayısı 112'den 148'e çıkarılmasına karşın olan bu durum merkezleşmenin vahametini ortaya koyuyor.”

Merkezleşmeyle hedeflenen ise Castrocu bürokrasinin, kapitalist piyasanın açılması ve gelişmesiyle palazlanan burjuvazi ve küçük-burjuvaziye kontrol etme ihtiyacı. Her zamanki gibi bu kontrol bürokratik, işçi sınıfının demokratik seferberlikleriyle değil. Her şey Castro kardeşlerin ofislerinde hallediliyor. Castrocu bürokrasi, totaliter yöntemleriyle sorunu görüp analiz etmekten aciz olduğu için işçilerden yana bir politika uygulamayacağı bariz. Dolayısıyla Castro'nun, serbest piyasanın perdesi arkasında büyüüp güçlenen burjuva kuvvetleriyle problem yaşayacağını tahmin etmek çok da zor değil. Aynı şey idari ahlaksızlıklar ve yolsuzluklar için de geçerli: Castrocu yöntemlerle kökünü kurutmak mümkün değil.

Kapitalist yatırımlara teşvik

1980 reformlarının başarısızlığı dikkate alınırca, Castro kapitalizme ekonomik imtiyazlar vermeye devam etti. Bildiğimiz üzere yerli piyasayı, embriyonik yerli kapitalistlere çevirmek yerine; şimdi Castro her türlü imtiyazı emperyalizme tanımaya başladı. Öncesinde olduğu gibi Castro, bu politikalarla yalnızca diğer bürokratik ve totaliter hükümetlerin yaptıklarını takip ediyor. Bu örnekler; emperyalist sermayeyi korumak için yine benzer kanunlar çıkaran Polonya, Çin, Yugoslavya ve Sovyet hükümetleri.

The Economist dergisi bu sene 17 Nisan'da "...endişe etmeden, Küba; batılı kapitalistlerin devlet teşebbüslerine %49 oranında ortak olabileceğini öngören bir kanun yürürlüğe koydu. Kapitalistler, kar ve kar paylarını rahatça ülkelerine götürebilecek. Hükümet bu değişikliğin, üretime veya fiyatlara etki etmeyeceğini iddia ediyor. Şubat ayında geçen kanun, şirketlere işçi kiralama ve işten atma hakkı veriyor. Şirketler ayrıca kendi memur ve yöneticilerini seçebilecek. Ancak ücretler kontrol altında olacak. Kübalı yöneticiler, en az yabancı sermayedarlar

kadar kazanacak.”

“Bazı iş ortaklıklarında, Küba; bazı yabancı şirketlerin hisse çoğunluğuna sahip olmasına izin verecek, bu şirketler ayrıca vergi istisnalarından da yararlanacak.”

“Başkan Castro’nun hükümeti, endüstriyel serbest ticaret alanı kurup kuramayacağını deniyor.”

Sao Paulo gazetecilerinden biri 2 Mayıs’ta, Castro’nun vermekte olduğu imtiyazlara istinaden; muhtemelen turizm sektöründeki olmak üzere bazı şirketlerin, ihtiyaçları olacak teknik ve idari bilgiye ulaşabilmesi adına ithalat vergisi dahil bütün vergilerden muaf olacağını söyledi.

Aynı gazete yazdı: “Comecon üyelerine bağımlılığını azaltmak ve Batılı ekonomiyle ticaret hacmini artırabilmek, yabancı yatırımcılar çekebilmek için olan ekonomik değişiklikler, Küba hükümetinde 5 yıl önce başladı.”

“Şimdilerde Küba hükümeti nikel üretimini %50 artırmaya çalışıyor, Küba dünyanın 4. büyük üreticisi olduğundan bu çok önemli. Geçen sene 38bin ton nikel üretirken bu hedef, üretimi neredeyse 80bin tona artırmak anlamına gelecek. Aynı zamanda hükümet, şeker endüstrisini geliştirmeyi ve turunçgillerin ihracatını artırmayı planlıyor. Yine otomotiv endüstrisi için yedek parça üretim hedefi mevcut. Ve petrol sahalarının varlığına ait bulgular ortaya çıktığından, Havana hükümeti madencilik ve keşif için ortak arıyor.”

Emperyalizm fırsat kollarken

Basın ve emperyalist hükümet yetkilileri, Küba’nın kronik ekonomik krizini ilgi ve neşeyle takip ediyor. US News and World Report, ekonomik çürümenin bizzat Castro’yu reformlar yapmaya zorlamış olduğunu 1980 yılında yazdı: “Yerine

getirilmemiş talepleri 20 yıl boyunca sessizce sineye çeken halkın, çalışma zorunluluğu ve devrim için fedakarlığa gizlice isyan ettiğini, Castro daha sonradan anladı.”

“İşe gitmeme ve verimsiz üretim şeklinde tezahür eden bu içsel isyanlar, 1980’de Castro’nun göç etmek isteyenlere çıkış vizesi tanınmasıyla patladı. Yüzbinlerce Kübalı göç ofislerine koştu. Kübalı olmayan bir gözlemci şunu söylemişti: Castro, açıkça, kendi halkının memnuniyetsizliğinin derinliğini hafife almış.”

Business Week’in söylediğine göre: “ABD politik stratejistleri için soru şu: Küba’nın artan ekonomik rahatsızlığı, Castro’nun Karayipler ve Amerika kıtasında başlattığı dengesizliği durduracak mı?”

Eklediği üzere, bazı ABD’li yetkililer iç hükümet görüşmelerinde Havana’nın günlük ihtiyaç ve gıda eksikliğini durdurmak üzere acil bir hamle yapmadan başka bir seçeneği kalmadığını tartışmaktaymış.

Birkaç hafta önce The Economist benzer bir analiz yaptı: “Nisan başında yayımlanan bir çalışmada, ABD Ekonomik Komitesi’nin raporunda, ABD pazarının Küba’ya kapatılması; Küba’ya yatırım yapan diğer batılı uluslarla ticareti kötü etkilediği belirtildi. Küba’nın ekonomisi kötü durumda ve daha da kötüye gidecek. Kübalı yetkililer, ABD’yi doğal ticaret ortağı olarak görüyor.” (17 Nisan 1982)

ABD emperyalizmi, tüm karmaşıklığıyla Avrupa emperyalistleri, İkinci Enternasyonal, Lopez Portillo’nun Meksika hükümeti, Panama ve Kanada hükümetleri; Castrocü rejimin yaşadığı ciddi ekonomik zayıflıktan faydalanarak, tüm küresel kapitalist emperyalist sistem için hayati önemde gördükleri iki uluslararası politika hedefini başarmaya çalışıyor: Küba’yı SSCB’den uzaklaştırmak, Yugoslavya ve Çin’de olanlara benzer bir durum yaratmak; ve Castro’nun iyiden iyiye yabancılaşmasına izin vererek, Orta Amerika devrimini koşulsuz şartsız yoldan çıkaracak, dağıtacak ve nihayetinde ezecek bir temsilci haline getirmek.

Bu noktada, kapitalizmin de emperyalizmin de politikalarının temel hedefi, Küba ekonomisini acilen kapitalist ekonomiye dönüştürmek değil. Gerekli ve acil amaç politik, ve bu da Castro liderliğini karşı devrimci politikaya kesin olarak katmak.

Bu politik görevleri başarmak uğruna Reagan yalnızca Küba ekonomik krizine dayanmıyor, bilakis Castrocu siyasetin Stalinist karakterine, yani emperyalizmle barış içinde, sosyalizmi tek ülkede kurma politikalarına dayanıyor. Dar, küçük burjuva ve milliyetçi düşüncelere sahip -Stalinizm'e yakın- Nikaragua FSLN'sine gelince, ABD emperyalizmi buna benzer bir şeyi amaçlıyor. Tek fark Nikaragua bir burjuva devleti, işçi devleti değil.

Başka bir deyişle, emperyalizm Castro'yla ekonomik olarak anlaşıp, onun krizi yenmesini ve Küba'da hemen bir kapitalizme dönüş yaşamayı istemiyor. Bu esasında tarihsel bir amaç, ancak bu aşamada ikincil önemde. Emperyalizmin acil ve devasa hedefi, Orta Amerika devrimlerini ezmek ve Afrika devrimlerini yoldan çıkarmak üzere Castro ve FSLN'nin politik desteğini almak!

Castro ve FSLN

Yukarıda bahsedilen makalede New York Times dergisi, "son iki hafta içinde Küba ve Nikaragua, ABD'yle ciddi müzakereler yapmaya niyetli olduklarını gösteren sinyaller veriyorlar. Reagan yönetimi dinlemekte ve cevap vermekte ancak şüpheci tavrını koruyor." dedi. Sonuç bölümünde de El Salvador ve Orta Amerika'daki gerillalara gönderilen yardımı durdurmak üzere Küba'nın Washington'ın koşulunu kabul ettiğini söyledi.

FSLN de, Fidel Castro ABD emperyalizminin baskılarına nasıl cevap verdiyse o şekilde cevap verdi. Silah göndermemekle kalmadı, aynı zamanda Salvador ve Guatemalalı gerillalarla destek veya dayanışma anlamına gelebilecek her türlü mesajı yayınlarında, özellikle Barricada'da, durdurdu. Çelişkili bir şekilde, sadece Nikaragua devrimini savunmaya çağrı yapıyor; Salvador ve Guatemala halkının mücadeleleriyle ilgili hain sessizliğini koruyor. Bu açıkça küçük burjuva siyasetini

işaret ediyor. Biri işçi devletinin başındaki Küba liderliği, diğeri burjuva devletinin başındaki FSLN.

Castro, çoktan, özellikle Angola'da, Yanki emperyalizminin maşası halinde devrimci süreçleri durdurarak, Afrika'daki politik durumda birincil önemde pay sahibi oldu. Castro rejimi Afrika'ya yalnızca ABD emperyalizminin Küba işçi devletine yaptığı şüphesiz baskıya karşın kendi elini güçlendirmek için gitmedi. Aynı zamanda devrimci süreçlerin olduğu yerlerde Castro önderliğinin kapitalizmin çıkarlarıyla birlikte olacağını, Washington'a göstermek için gitti. Küba ordusunun, kapitalist devlete dönüşte ve Angola'da burjuva ekonomiyi korumada bu kadar etkin olmasının sebebi bu.

Bu durum Carter yönetiminin bir kısmı, özellikle Carter'ın kadim arkadaşı Andrew Young tarafından taktir edildi. Andrew Young, eski Birleşmiş Milletler elçisi, - David Rockefeller'ın da yaptığı gibi- Afrika rejimlerinin emperyalist ve kapitalist yanlısı rolünün Castro rejimi ve Küba ordusu tarafından korunması konusunda ısrar etmekteydi.

Fidel Castro ve FSLN bugün, Orta Amerika'da aynı şeyi yapıyor. Sayısız veri gösteriyor ki, Castro ve FSLN kapitalist özel sermayenin yardımına koşuyor, Orta Amerika'daki burjuva rejimlerin yıkılmasını engelliyor ve elbette tek bir Orta Amerika devrim bayrağının yükselmesine karşın elinden gelen her şeyi yapıyor. Böylece onlar, her devrimi kendi sınırlarında tutacak emperyalist oyunu kabul ediyor, Orta Amerika ülkelerini kendi sınırlarına kapatıyor, birleşmesi halinde kaçınılamaz surette zafere ulaşacak bölgesel devrimci sürecin karşısında yer alıyorlar. ABD emperyalizmi ve ortaklarının, Portillo ve Trudeau'nun, Avrupa emperyalizmi ve İkinci Enternasyonal'in lehine olan bu karşı-devrimci politikayı destekleyen Castro'nun ABD emperyalizmiyle gizli pazarlıklar yapmasının sebebi de bu. Castro'nun ekonomik krizin üstesinden gelinmesini, gelinmese de etkilerinin azaltılmasını istediği; ABD emperyalizminin de Castro'dan sonuna kadar açık ve tutarlı bir politika izleyecek bir yarı karşı-devrimci ortak olmasını istediği gizli görüşmeler...

EK

Küba ve diğer işçi devletleri için iki ayrı politika

Diğer totaliter işçi devletlerinin çektiği gibi, Küba da aynı ekonomik hastalıkları geçirmekte. Bu bir akut kriz, kronik ve gün geçtikçe daha da kötü oluyor. Küba ve tüm işçi devletlerinin yaşadığı iki ayrı siyaset için bilanço çıkarma vakti geldi: Stalinizm ve Troçkizm.

Stalinizm ve onun başarılarının entelektüel hayranları; biz Troçkistleri ütopyacı, idealist olmakla, gerçekliği ele almamakla çokça suçladı. Tam aksine, Stalinizm gerçekçiydi, başarılabilir her şeyi başarmıştı: Tek ülkedeki sosyalizm tüm dünya burjuvazisini oyalıyordu. Dünya devrimini inşa etmenin hiçbir kısmı, karşı-devrime hizmet eden bir yanlıgı değildi.

Bu ulusalcı ve yanlış realist kurgulu argümanlara, biz Troçkistler; sürekli ve enternasyonal devrimin tek gerçeklik oluşuyla cevap verdik. Bize göre, tek ülkede sosyalizm kurmak istemek, her şeyi kötüye götürecektir, az gelişmişliğe veya geri kalmışlığa neden olacak bir ütopyaydı. Bu perspektifle ulusal sınırlar içinde onlarca yıllar boyunca yapılan ekonomik planlar, ulusal sömürücülerin malına el konulmasına rağmen, kaçınılmaz bir biçimde ekonomilerin akut krizine sebebiyet verdi.

Kim yönetirse yönetsin, sermayeyi kamulaştırdığı için; birkaç yıl boyunca ulusallaşmış ekonomi oldukça ilerleyen bir rol oynadı. Bundan sebeple, diğer işçi devletleri gibi Castrocu Küba da cehalet ve sağlık gibi sorunların üstesinden gelebildi. Ancak yerli ekonomi geliştikçe, krize girdi. Çünkü günümüz ekonomisi küresel ve herhangi bir ulusal sınıra sığmıyor, işçilerin sınırlarına bile!

Biz Troçkistler, on yıllarca, ulusal işçi ekonomisi ne kadar gelişirse krizin o kadar ciddi olacağını vurguladık. Stalinizm ve Castroculuk bize tersini söyledi: Ulusal

ekonomi ne kadar büyürse, daha da zengin oluruz. Hatta Kruşçev bir adım öteye giderek, 1980'de Rusya'nın komünizme erişeceğini ve ABD ekonomisini katlayacağını söyledi. 1980 yılına gelindiğinde Rus ekonomisinin tahıla ve emperyalist teknolojiye olan bağılığı hiç olmadığı kadar büyük ve ekonomik kriz hiç olmadığı kadar derindi.

Küresel ekonomik krizin bir diğer yüzüyse, ulusal sınırların varlığının sebep olduğu aşırı silah üretimiydi: İstisnasız bütün ülkeler aşırı ve haddinden fazla silahlanmıştı.

Gerçek ekonomik çözüm politik: Dünya devrimini inşa etmek, dünyanın bütün işçilerini devrim için seferber etmek, devrimin başarılı olduğu her ülkenin, burjuvazinin mülksüzleştirildiği diğerine istisnasız ve ilkesel (ayrışmaz bir biçimde) destek vermesi, sınırların kaldırılması.

Eğer bahsettiğimiz bu Troçkist politika bugün uygulansaydı, SSCB'yi de içine alan, Çin'den Küba'ya ulaşan elimizde sınırları olmayan tek bir sosyalist işçi ülkesi olurdu. Politik ve ekonomik birlik muazzam nicelikte bir ekonomik gelişme getirirdi. Sadece tek bir örnek: Sibiryaya adeta bomboş; Çin ise Sibiryaya oranla aşırı nüfuslu. Eğer Rusya ve Çin arasında sınırlar olmasaydı; 100-200 milyon Çinli Sibiryaya'yı kolonileştirirdi ve birkaç yıl içinde bu tek işçi devletini ABD'nin iki katı gücüne getirirdi.

Parmaklarımızın ucunda duran bu gerçekçi politika, Moskova ve Pekin bürokrasilerinin kendi ulusal devletlerinin totaliter idaresi ve gelişimiyle ilgilendikleri ve sürekli devrime karşı oldukları için, gerçekleşmiyor.

Eğer Fidel ve Che eski günlerindeyken, iktidarı ele almak ve o ülkeleri tek bir Sosyalist Cumhuriyetler Federasyonu kurmak üzere Küba'yla birleştirmek için kitleye açık Marksist devrimci partiler kurmaya girişselerdi, bugün Küba ekonomisi ne kadar daha iyi olurdu!

Küba konusunda, yöneten bürokrasinin suçu, yalnızca Kübalı işçilere totaliter rejimini dayatmak değil; belki de daha önemlisi, kendini tek ülkede sosyalizm kurmakla sınırlayarak dünya devrimine ihanet etmesi! Bu küçük-burjuvazinin ve bürokratik politikanın bir diğer yüzü.

İşte gerçekler son bir bilanço tablosu olarak ortada: Kronik ekonomik krizin sorumlusu Stalinist politikalar. Troçkist politikalar krizi önlerdi veya işçi devletlerinin ekonomisi gerçek anlamda iyileşirdi. Bu iyileşmeye sebep olacak, gerçek çözüm anlamına gelen iki muhtelif fenomen şunlar:

Her seviyede işçilerin inisiyatifini ilerletecek iç demokrasi; burjuvaziyi mülksüzleştiren bütün ülkelerin ayrılmaz bir biçimde katılacağı tek bir ulus veya federasyonu birleştirecek bir dünya devriminin inşası.